

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia 16 (2018)

ISSN 2081-1861

DOI 10.24917/20811861.16.8

Dagmara Luković

Twórczość Olgi Tokarczuk na serbskim i chorwackim rynku książki

Olga Tokarczuk to jedna z najwybitniejszych współczesnych polskich prozaiczek i eseistek. Jest również jedną z najbardziej rozpoznawalnych w Europie przedstawicielek współczesnej literatury polskiej, cenioną zarówno przez czytelników, jak i krytyków. To laureatka wielu polskich i międzynarodowych nagród literackich. Jej powieści, opowiadania, eseje, jeszcze przed uhonorowaniem pisarki Międzynarodową Nagrodą Bookera, ukazały się w tłumaczeniach na ponad 30 języków. Można przypuszczać, że po przyznaniu pisarce tej prestiżowej nagrody literackiej, wzrośnie zainteresowanie jej twórczością w świecie i pojawią się tłumaczenia na kolejne języki. W niniejszym tekście pragnę ukazać dotychczasową recepcję jej utworów w Serbii oraz Chorwacji – chronologię przekładów w obu krajach, zaprezentować tłumaczy i wydawnictwa, rezonans medialny pisarką, wreszcie przybliżyć formy promocji jej twórczości na tym obszarze.

Zarówno w Serbii, jak i w Chorwacji od lat utrzymuje się duże zainteresowanie (większe w Serbii) utworami Olgi Tokarczuk, w obu krajach znaczna część jej twórczości została przetłumaczona. Chociaż nie jest ona rozpoznawalna w takiej mierze, jak np. Zbigniew Herbert, Czesław Miłosz czy Wisława Szymborska, to jednak w obu państwach ma sporą grupę czytelników. Ponadto w Serbii, w kręgach intelektualnych, skupionych nie tylko w środowisku belgradzkim, działa wielu propagatorów twórczości tej polskiej pisarki. Wprawdzie czytelnicy w Serbii po raz pierwszy zetknęli się z twórczością Olgi Tokarczuk już w roku 1995, a w Chorwacji dopiero pięć lat później – bo w 2000 roku, to w obu krajach „zadebiutowała” tym samym opowiadaniem. W 1995 roku nakładem Towarzystwa Literatów Pańčeva, w czasopiśmie literacko-artystyczno-kulturalnym „Zeszyty”, ukazały się dwa opowiadania *Obcy* (*Stranac*¹) oraz *Szafa* (*Orman*²). Opowiadania przetłumaczyła

¹ O. Tokarčuk, *Stranac*, „Sveske: časopis za književnost, umetnost i kulturu” 1995, nr 26, s. 188–190, tłum. Rajčić Biserka, Zajednica književnika Pańčeva.

² O. Tokarčuk, *Orman*, „Sveske: časopis za književnost, umetnost i kulturu” 1995, nr 26, s. 190–192, tłum. Rajčić Biserka, Zajednica književnika Pańčeva.

Biserka Rajčić, jedna z najpłodniejszych tłumaczek literatury polskiej w Serbii – choć, jak czas pokaże, to nie ona będzie największą propagatorką dzieła i osoby Olgi Tokarczuk w tym kraju. Należy zwrócić uwagę, że tłumaczenie *Obcego* pojawiło się jeszcze w tym samym roku co oryginał³. Chorwatom przyswoiła ten utwór Krystyna Pieniążek-Marković – tłumaczka na język chorwacki. Tym razem opowiadanie to (chorwacki tytuł – *Stranac*⁴) ukazało się wydawanym w Osijeku czasopiśmie literackim „Rewia Literacka”. Chorwacka tłumaczka wybrała to samo opowiadanie, choć do roku 2000 ukazało się już kilka innych opowiadań Tokarczuk, zapewne ułatwiając sobie pracę serbskim przekładem (do rozpadu Jugosławii był to wszak jeden – serbsko-chorwacki język).

Po dwuletniej przerwie (rok 1997) czytelnicy w Serbii mogli przeczytać *Czas Kłoski*⁵ – jeden z rozdziałów powieści *Prawiek i inne czasy*. Autorką tłumaczenia jest również Biserka Rajčić, która tą publikacją kończy swoją przygodę z twórczością Olgi Tokarczuk. W 2002 roku nakładem wydawnictwa Nolit ukazują się dwie powieści – *Podróż ludzi księgi*⁶ oraz *Dom dzienny dom nocny*⁷, obie w tłumaczeniu Milicy Markić, która od tego momentu stanie się jedyną tłumaczką utworów Olgi Tokarczuk oraz jej wielką promotorką i propagatorką w Serbii. Po kolejnej, znowu dwuletniej, przerwie wychodzą następne tłumaczenia: najpierw w czasopiśmie literackim wybrane eseje z tomu *Gra na wielu bębenkach – Wyspa*⁸ i *Zdobycie Jerozolimy. Raten 1675*⁹, a potem i cały zbiór esejów¹⁰. Na kolejne tłumaczenie – tym razem wykładu inaugurującego II Światowy Kongres Tłumaczy Literatury Polskiej, zatytułowanego *Palec, który wskazuje na księżyc*¹¹ – czytelnicy w Serbii czekali aż pięć lat. Natomiast rok 2013 można określić rokiem Olgi Tokarczuk – po pierwsze ukazują się dwie powieści – *Bieguni*¹² i *Prawiek i inne czasy*¹³, opowiadania ze zbioru *Szafa*¹⁴ oraz trzy eseje z *Momentu niedźwiedzia: Wymyślanie*

³ O. Tokarczuk, *Obcy*, „Arkusze” 1995, nr 1, s. 6.

⁴ O. Tokarčuk, *Stranac*, „Književna Revija” 2000, s. 22–23; tłum. Krystyna Pieniążek-Marković.

⁵ O. Tokarčuk, *Kloskino vreme*, „Reč: časopis za književnost i kulturu” 1997, nr 34, s. 43–46; tłum. Rajčić Biserka, Radio B92.

⁶ O. Tokarčuk, *U potrazi za knjigom*, tłum. Milica Markić, Nolit, Beograd 2002.

⁷ O. Tokarčuk, *Dnevna kuća, noćna kuća*, tłum. Milica Markić, Nolit, Beograd 2002.

⁸ O. Tokarčuk, *Ostrvo*, „Letopis Matice srpske” 2004, s. 26–48; tłum. Milica Markić, Matica Srpska.

⁹ O. Tokarčuk, *Osvajanje Jerusalima. Raten 1675*, „Mesečnik za kulturu i umetnost Polja” 2004, nr 429, s. 90–97; tłum. Milica Markić, Kulturni centar Novog Sada.

¹⁰ O. Tokarčuk, *Svirka na mnogo bubnjeva*, tłum. Milica Markić, Nolit, Beograd 2004.

¹¹ O. Tokarčuk, *Prst koji upire u mesec*, „Književni magazin: Mesečnik srpskog književnog društva” 2009, s. 32–34; tłum. Milica Markić, Srpsko književno društvo.

¹² O. Tokarčuk, *Beguni*, tłum. Milica Markić, Paideia, Beograd 2013.

¹³ O. Tokarčuk, *Pamtivek i druga doba*, tłum. Milica Markić, Paideia, Beograd 2013.

¹⁴ O. Tokarčuk, *Orman*, „Beogradski književni časopis” 2013, nr 32–33, s. 88–90; tłum. Milica Markić, Književno društvo Hiperboreja.

*heterotopii. Gra towarzyska*¹⁵, *Znowu zaczynamy przypominać plemię*¹⁶ i *Śmieci, śmieci*¹⁷. W 2013 roku pisarka gościła też dwukrotnie w Serbii – w kwietniu była jedną z uczestniczek największego w Serbii Festiwalu Literatury ProzaFest w Nowym Sadzie, a w październiku tego samego roku wraz z serbskim pisarzem Ljubivojem Ršumoviciem otwierała Międzynarodowe Targi Książki w Belgradzie. Polsce przypadła wówczas zaszczytna rola gościa honorowego tej niezwykle prestiżowej imprezy¹⁸. Należy tu dodać, że była to trzecia – i jak na razie ostatnia – wizyta Tokarczuk w Serbii. Po raz pierwszy pisarka przyjechała do Belgradu w roku 2003, na serbskim rynku wydawniczym były dostępne już jej dwie powieści i dwa krótsze teksty¹⁹, bardzo przychylnie ocenione przez opiniotwórczych krytyków literackich – w tym Petra Arbutinę²⁰. Kolejny rok (2014) przyniósł tytułowy esej z *Momentu niedźwiedzia*²¹ oraz kryminał ekologiczny *Prowadź swój pług przez kości umarłych*²². Monumentalna powieść *Księgi Jakubowe*²³ pojawiła się w księgarniach w 2017 roku. Powieść ta, w chwili obecnej, zamyka listę tłumaczeń utworów Olgi Tokarczuk na język serbski. Wiadomo jednak, że tłumaczka, Milica Markić, pracuje już nad tłumaczeniem najnowszej książki – *Opowiadań bizarnych*. Wydana w 2017 roku w Polsce *Samotna dusza* na razie nie znajduje w Serbii zainteresowanego wydawcy, co może być spowodowane bogatą szatą graficzną, która zapewne znacznie podraża koszty publikacji.

¹⁵ O. Tokarczuk, *Izmišljanje heterotopije. Društvena igra*, „Mesečnik za kulturu i umetnost Polja” 2013, nr 483, s. 52–59; tłum. Milica Markić, Kulturni centar Novog Sada.

¹⁶ O. Tokarczuk, *Opet počinjemo da ličimo na pleme*, „Mostovi – časopis književnih prevodilaca Srbije” 2013, nr 155–156, s. 175–183; tłum. Milica Markić, Udruženje književnih prevodilaca Srbije.

¹⁷ O. Tokarczuk, *Smeće, smeće*, „Mostovi – časopis književnih prevodilaca Srbije” 2013, nr 155–156, s. 175–183; tłum. Milica Markić, Udruženje književnih prevodilaca Srbije.

¹⁸ Międzynarodowe Targi Książki w Belgradzie to największa tego typu impreza na Bałkanach Zachodnich. Oprócz wydarzeń o charakterze *stricte* targowym obfituje w bardzo bogaty program towarzyszący, na który składają się m.in. spotkania z pisarzami (z kraju i ze świata), panele dyskusyjne, księgarskie i wydawnicze programy branżowe. Targi trwają siedem dni i w tym czasie odwiedzane są przez zwiedzających, których liczba przekracza nawet 300 000. Przed wieloma laty wprowadzono formułę państwa – gościa honorowego targów, któremu poświęca się najwięcej uwagi medialnej i którego literatura jest na targach najbardziej obecna.

¹⁹ W kolejności ukazywania się: *Obcy*/1995, *Czas Kłoski* (fragment *Prawiek i inne czasy*)/1997; *Podróż ludzi księgi*/2002 i *Dom dzienny, dom nocny*/2002.

²⁰ P.V. Arbutina, *Putovanje ka sebi – prikaz knjige: Olga Tokarczuk „U potrazi za knjigom”*, Beograd 2002, s. 48.

²¹ O. Tokarczuk, *Tren medveda*, „Književni magazin: Mesečnik srpskog književnog društva” 2014, nr 154–157, s. 52–53; tłum. Milica Markić, Srpsko književno društvo.

²² O. Tokarczuk, *Vuci svoje ralo po kostima mrtvih*, tłum. Milica Markić, Paideia, Beograd 2014.

²³ O. Tokarczuk, *Knjige Jakovljeve*, tłum. Milica Markić, Paideia/Sluzbeni glasnik, Beograd 2017.

Chronologia ukazywania się tłumaczeń utworów O. Tokarczuk zasadniczo odpowiada datom ich ukazywania się w Polsce, dzięki czemu czytelnicy w Serbii mogli śledzić rozwój jej twórczości. Zasadę chronologii łamie jedynie *Prawiek i inne czasy*, którego jeden rozdział ukazał się co prawda w tłumaczeniu już w 1997 roku, ale całość dzieła dopiero kilka lat później.

W Chorwacji przegląd ukazywania się kolejnych tłumaczeń pokazuje już nieco inny obraz niż w Serbii. I to pod każdym względem: przywiązania tłumaczy i wydawnictw do pisarki, a także wyborów pozycji do przekładu. Jak się okazuje, chorwaccy tłumacze skupiają się bardziej na opowiadaniach i esejach, pozostawiając większość powieści nieprzetłumaczonych. Inaczej niż w Serbii, powieść *Prawiek i inne czasy* ukazała się już w roku 2001²⁴, zaledwie rok po ukazaniu się tłumaczenia pierwszego opowiadania (*Obcy*). Szybko potem do księgarń trafiła kolejna powieść, tj. *Dom dzienny, dom nocny*²⁵. Po tej publikacji nastąpiła jednak dziesięcioletnia przerwa w przekładach powieści. W 2013 roku dopiero wydawnictwo Ljevak opublikowało kryminał ekologiczny *Prowadź swój pług przez kości umarłych*²⁶, w tłumaczeniu Mladena Marticia. Listę przetłumaczonych powieści zamykają *Księgi Jakubowe*²⁷, również przełożone przez Marticia, wydane w 2018 roku przez prestiżowe wydawnictwo Fraktura.

Pomiędzy tłumaczeniem pierwszej i ostatniej powieści, a więc na przestrzeni 17 lat, po chorwacku ukazało się kilka opowiadań i esejów. W 2001 roku w roli tłumaczki utworów Olgi Tokarczuk zadebiutowała Đurđica Čilić Škeljo – później jeszcze kilkakrotnie sięgająca po twórczość Tokarczuk (i jak czas pokaże jedna z wiodących tłumaczek literatury polskiej w Chorwacji). W antologii polskiego opowiadania zatytułowanej *Za plecami sławnej orkiestry* znalazły się dwa opowiadania – *Szafa*²⁸ i *Numery*²⁹. Samodzielne wydanie *Szafy*³⁰ ukazało się w 2003 roku, nakładem Wydawnictwa MD. W tym samym roku czytelnicy w Chorwacji mogli przeczytać jeszcze opowiadanie *Szkocki miesiąc*³¹, a rok później *Žurek*³². Po

²⁴ O. Tokarczuk, *Pravijek i ostala vremena*, tłum. Pero Mioč, Nakladni zavod Matice Hrvatske, Zagreb 2001.

²⁵ O. Tokarczuk, *Dom danji, dom noćni*, tłum. Pero Mioč, Nakladni zavod Matice Hrvatske, Zagreb 2001.

²⁶ O. Tokarczuk, *Tjeraj svoj plug preko mrtvačkih kostiju*, tłum. Mladen Martić, Naklada Ljevak, Zagreb 2013.

²⁷ O. Tokarczuk, *Knjige Jakubove: ili Veliko putovanje preko sedam granica, pet jezika i tri velike religije, ne računajući one male*, tłum. Mladen Martić, Fraktura, Zagreb 2018.

²⁸ O. Tokarczuk, *Orman*, [w:] *Slavnom orkestru iza leđa: antologija poljske kratke priče*, Priredili Dariusz Nowacki, Ivana Vidović Bolt, tłum. Đurđica Čilić, Naklada MD, Zagreb 2001, s. 5–9.

²⁹ O. Tokarczuk, *Brojevi*, [w:] *Slavnom orkestru...*

³⁰ O. Tokarczuk, *Orman*, tłum. Đurđica Čilić, Naklada MD, Zagreb 2003.

³¹ O. Tokarczuk, *Škocki mjesec*, [w:] *Književna revija*, tłum. Đurđica Čilić, Osijek 2003.

³² O. Tokarczuk, *Žurek*, „Tema: časopis za knjigu“ 2003, nr 2–3, s. 62–66; tłum. Đurđica Čilić Škeljo.

czteroletniej przerwie Wydawnictwo MD wypuściło na rynek *Opowiadania święteczne*, zawierające obok utworów Andrzeja Stasiuka i Jerzego Pilcha, także opowiadanie Tokarczuk *Profesor Andrews w Warszawie*³³ – w tłumaczeniu Đurđicy Čilić Škeljo. Tak jak w Serbii dobrym rokiem dla Tokarczuk był 2013, tak w Chorwacji był to 2011, który przyniósł tłumaczenia aż siedmiu opowiadań. Były to: *Dwanaście obrazków z Wałbrzycha, Nowej Rudy i okolic*³⁴ – tłum. Agnieszka Cyganik, *Glicynia*³⁵ – tłum. Đurđica Čilić Škeljo, *Potęga Odry*³⁶ – tłum. Ivana Maslač, *Loteria*³⁷ – tłum. Domina Lujak, *Palec, który wskazuje na księżyc*³⁸ – tłum. Ivana Vidović Bolt i *Przetwory na życie (na niestrawność)*³⁹ – również w tłumaczeniu Ivany Vidović Bolt.

Wydawnictwa

Olga Tokarczuk ma w Serbii szczęście zarówno do tłumaczek (zarówno Biserka Rajčić, która polską pisarkę wprowadziła na serbski rynek czytelniczy, jak i Milica Markić pełniąca niejako rolę impresaria i promotorki dzieła O. Tokarczuk w Serbii – obie są doskonałymi tłumaczkami i zaliczają się do grona najbardziej zasłużonych propagatorek polskiej literatury i kultury), jak i do wydawnictw. Wszystkie jej powieści, opowiadania, eseje, fragmenty powieści i inne teksty wydawały prestiżowe i bardzo liczące się na serbskim rynku książki wydawnictwa i czasopisma literackie. Pierwsze trzy powieści – *Podróż ludzi księgi* (2002), *Dom dzienny, dom nocny* (2002) oraz *Gra na wielu bębenkach* (2004) opublikowane zostały przez wydawnictwo Nolit. Nolit odegrał szczególną – wręcz historyczną rolę – na południowosłowiańskim rynku wydawniczym i był przez wiele lat symbolem jugosłowiańskiego ruchu wydawniczego. Wyrósł z założonego w 1928 roku przez braci Pawła i Otta Bihali czasopisma „Nowa Literatura”. Jeden z braci – Paweł – został w 1941 roku rozstrzelany pod zarzutem prowadzenia działalności lewicowej i wydawniczej, a wszystkie książki wydane przez Nolit zostały wówczas

³³ O. Tokarczuk, *Profesor Andrews u Varsavi*, [w:] *Božićne priče*, tłum. Đurđica Čilić Škeljo, Naklada MD Zagreb 2008, s. 17–30.

³⁴ O. Tokarczuk, *Dvanaest sličica iz Wałbrzycha, Nowe Rude i okolice*, „Tema: časopis za knjigu” 2011, s. 35–38; tłum. Agnieszka Cyganik.

³⁵ O. Tokarczuk, *Glicinija*, „Tema: časopis za knjigu” 2011, s. 19–22; tłum. Đurđica Čilić Škeljo.

³⁶ O. Tokarczuk, *Odra*, „Tema: časopis za knjigu” 2011, s. 23–26; tłum. Ivana Maslač.

³⁷ O. Tokarczuk, *Lutrija*, „Tema: časopis za knjigu” 2011, s. 27–29; tłum. Domina Lujak.

³⁸ O. Tokarczuk, *Prst koji ukazuje na Mjesec. Izlaganje O. Tokarczuk na II. svjetskom kongresu prevoditelja poljske književnosti*, „Tema: časopis za knjigu” 2011, s. 39–42; tłum. Ivana Vidović Bolt.

³⁹ O. Tokarczuk, *Zimnica za život: (za lošu probavu)*, „Tema: časopis za knjigu” 2011, s. 14–18; tłum. Ivana Vidović Bolt.

zniszczone⁴⁰. Drugi kontynuował z ogromnym sukcesem działalność wydawniczą aż do śmierci – czyli do roku 1993. Przez kilka kolejnych lat to pisarze, a nie państwo serbskie próbowali ratować wydawnictwo (godząc się na symboliczne honoraria bądź z nich rezygnując) – symbol rozwoju literatury jugosłowiańskiej, a później serbskiej. Niestety w 2005 roku władze Serbii podjęły decyzję o prywatyzacji wydawnictwa. Decyzja ta była dla wydawnictwa wyrokiem śmierci. Nieruchomości, stanowiące niegdyś sieć księgarni Nolitu, stały się centrami handlowymi i butikami. Wydawnictwo, publikujące w swoich najlepszych czasach nawet ponad sto tytułów rocznie, po osiemdziesięciu latach niezwykle udanej działalności edytorskiej, zniknęło z rynku księgarskiego. Jeszcze przez wiele lat po zamknięciu sieci wydawniczej w magazynach zalegały i niszczały niesprzedane wydania Nolitu. Ambasada RP w Belgradzie wykupiła w 2013 roku za symboliczną cenę pozostałość nakładu powieści Olgi Tokarczuk. Książki zostały подарowane czytelnikom i przekazane do bibliotek w Serbii podczas Międzynarodowych Targów Książki w Belgradzie, na których była obecna Olga Tokarczuk⁴¹.

Paideia – kolejne wydawnictwo, mające duży wpływ na kształtowanie rynku wydawniczego w Serbii, opublikowało następane trzy powieści. Były to: *Bieguni* (2010), *Prawiek i inne czasy* (2013) oraz *Księgi Jakubowe* (2017). Ta ostatnia pozycja ukazała się we współpracy z wydawnictwem Službeni glasnik – jednym z najpotężniejszych i najbardziej wpływowych wydawnictw w Serbii⁴². Niestety wszystko wskazuje na to, że Paideia najlepsze lata działalności ma już za sobą. Złożyło się na to wiele obiektywnych czynników, takich jak np. załamanie rynku czytelniczego w Serbii (i całym regionie), i subiektywnych. Wydawnictwo najwyraźniej nie nadąża za duchem czasu i nowymi zasadami rządzącymi rynkiem wydawniczym. Coraz częściej mówi się o schyłku Paidei, co zdają potwierdzać finansowe problemy wydawnictwa, w wyniku których np. dotacje są rozliczane z dużym opóźnieniem bądź też wydatkowane nie do końca zgodnie z prymarnym przeznaczeniem⁴³. Jeśli

⁴⁰ <http://www.novosti.rs/vesti/kultura.71.html:352279-Od-Nolita-ostalo-jedino-secanje> [dostęp: 18.09.2018].

⁴¹ Informacje własne. Autorka tekstu pracowała w tym czasie w Ambasadzie RP w Belgradzie.

⁴² Taką pozycję zapewnia wydawnictwu mecenat państwa serbskiego i ogromny budżet otrzymywany na prowadzenie działalności edytorskiej. Niestety środki dotowane z budżetu państwa w dużej mierze determinują również politykę wydawniczą instytucji. Nie mniej jednak fakt włączenia do planu wydawniczego gwarantuje nie tylko ukazanie się danej pozycji, ale także odpowiednią jej promocję oraz dystrybucję. W chwili obecnej prowadzone są z wydawnictwem Službeni Glasnik rozmowy dotyczące publikacji najnowszego zbioru opowiadań Olgi Tokarczuk pt. *Opowiadania bizarne*.

⁴³ Proceder podkradania przez wydawnictwa tłumaczy z honorariów otrzymanych z dotacji np. z IK nie jest bolączką wyłącznie Bałkanów. Na podstawie rozmów z tłumaczami z wielu krajów (nawet takich, jak Finlandia czy Dania) autorka pracy potwierdziła informację, iż na porządku dziennym jest wypłacanie tłumaczom zaledwie 1/3 środków uzyskanych na konto tłumaczenia (w Serbii te zubożone kwoty, które tłumacz ostatecznie otrzyma dzielone są dalej na raty i wypłacane nawet na przestrzeni roku!), a pozostała część dotacji

wydawnictwo Paideia nie otrząśnie się z problemów i zniknie z rynku wydawniczego będzie to ogromna strata dla czytelników w Serbii, którzy kupując książkę wydaną przez Paideię mieli gwarancję zakupu dobrej, uznanej literatury. Na marginesie trzeba jeszcze wspomnieć, że w ofercie Paidei oprócz Olgi Tokarczuk można też znaleźć tłumaczenia wielu innych polskich autorów w tym: Bolesława Prusa (*Powracająca fala*), Czesława Miłosza (*Dolina Issy* i *Zdobycie władzy*), Brunona Schulza (*Sklepy cynamonowe* i *Sanatorium pod klepsydrą*), Kazimierza Brandysa (*Rondo* i *Zapamiętane*), Witolda Gombrowicza (*Pornografia*, *Nasz dramat erotyczny*, *Transatlantyk*).

Zarówno pierwsze, jak i późniejsze opowiadania, eseje, fragmenty powieści, ukazujące się w Serbii, publikowane były wyłącznie w czasopismach literackich, cieszących się bardzo dużą renomą. Już samo zakwalifikowanie tekstu do publikacji w takich czasopismach, jak „Mostovi” (Mosty) wydawane przez Serbskie Zrzeszenie Literatów, „Letopis Matice Srpske” (Rocznik Macierzy Serbskiej) wydawane przez Macierz Serbską, „Književni magazin” (Magazyn Literacki) wydawany przez Serbskie Towarzystwo czy „Polja” (Pola) wydawane przez Centrum Kultury w Nowym Sadzie, gwarantuje jego wysokie walory literackie. Wszystkie czasopisma literackie, w których opowiadania i eseje Olgi Tokarczuk drukowane były po roku 2000, wciąż są obecne na rynku wydawniczym, a tłumacze i pisarze zabiegają o publikację w tych czasopismach.

W Chorwacji natomiast cztery powieści wydały trzy wydawnictwa: *Prawiek i inne czasy* – Nakladni zavod Matice Hrvatske (2001), *Dom dzienny dom nocny* – również Nakladni zavod Matice Hrvatske (2003), *Prowadź swój pług przez kości umarłych* – Naklada Ljevak (2013) i *Księgi Jakubowe* – Fraktura (2018). Pierwsze wydawnictwo już nie istnieje, choć cieszyło się dobrą sławą i było swego rodzaju symbolem chorwackiego rynku wydawniczego. Znany chorwacki pisarz Miljenko Jergović tak podsumował Nakladni zavod Matice Hrvatske: „Było to wydawnictwo, które wydawało z zasady książki z brzydką szatą graficzną, dobre i ważne, czasem marginalne i nudne, ale i ukryte perły współczesnej literatury europejskiej, których w Chorwacji nikt inny by nie wydał”⁴⁴ (tłum. DL). Wydawnictwa Ljevak i Fraktura nadal prowadzą działalność i oba należą do ważnych instytucji współczesnego chorwackiego rynku wydawniczego. Oferta Ljevaka jest bardzo zróżnicowana – od literatury popularnej do wysokoartystycznej. Wydawnictwo posiada także dobrze rozwiniętą sieć dystrybucyjną. Na szczególną uwagę zasługuje natomiast Fraktura, nie tylko ze względu na bogatą i bardzo ambitną ofertę wydawniczą. Wydawnictwo z niezwykłą dbałością podchodzi do promocji publikowanych pozycji, inwestując w prezentację książek oraz spotkania czytelników z autorami. Od sześciu lat jest

przeznaczana jest na dofinansowanie druku bądź promocji. Wydawcy często uciekają się do szantażu, warunkując ukazanie się publikacji podziałem dotacji przeznaczonej dla tłumacza. W Serbii jest to niestety bardzo częsty proceder.

⁴⁴ <https://www.jergovic.com/subotnja-matineja/olga-tokarczuk-dom-beguna/> [dostęp: 18.09.2018].

także organizatorem Festiwalu Literatury Światowej – największej imprezy literackiej w Chorwacji. W 2018 roku gościem otwierającym Festiwal była właśnie Olga Tokarczuk. Jej przyjazd zbiegł się z premierą *Ksiąg Jakubowych*, wydanych po chorwacku właśnie przez Fakturę. Menagerowie wydawnictwa zadbali o odpowiednie nagłośnienie pobytu polskiej pisarki w Zagrzebiu.

Czasopisma literackie „Tema: časopis za knjigu” i „Književna revija”, które na swoich łamach zamieszczały tłumaczenia esejów i opowiadań Olgi Tokarczuk, również cieszą się dużą renomą i są najpoważniejszymi czasopismami literackimi w Chorwacji.

Obecność twórczości Olgi Tokarczuk na serbskim i chorwackim rynku książki nie wynika jednak sama z siebie, nie jest też wyłącznie przejawem aktywności tutejszych wydawców i tłumaczy. Przekłady serbskie i chorwackie powieści Olgi Tokarczuk doszły do skutku dzięki dofinansowaniu polskich instytucji, głównie Instytutu Książki. Takie dofinansowanie w Serbii otrzymały następujące pozycje: *Dom dzienny, dom nocny* (DIP Nolit, 2002), *Gra na wielu bębenkach* (DIP Nolit, 2004), *Bieguni* (Paideia, 2009), *Prawiek i inne czasy* (Paideia, 2012), *Prowadź swój pług przez kości umarłych* (Kulturni centar Novog Sada, 2014) oraz *Księgi Jakubowe* (Paideia i Službeni Glasnik, 2017). Publikację powieści *Podróż ludzi księgi* (DIP Nolit, 2002) finansowo wsparła Ambasada RP w Zagrzebiu. Wszystkie ukazały się w tłumaczeniu Milicy Markić.

Zatem wszystkie druki zwarte w Serbii ukazały się dzięki środkom finansowym pochodzącym z Polski. Instytut Książki sfinansował również pobyt Olgi Tokarczuk w Serbii podczas Międzynarodowych Targów Książki w Belgradzie w 2013 roku. Podobnie w Chorwacji – dofinansowanie Instytutu Książki otrzymały: *Prawiek i inne czasy* (Nakladni zavod Matice Hrvatske, 2001), *Dom dzienny, dom nocny* (Nakladni zavod Matice Hrvatske, 2003), *Prowadź swój pług przez kości umarłych* (Naklada Ljevak, 2013) oraz *Księgi Jakubowe* (Fraktura, 2018).

Tłumacze

Olga Tokarczuk jest obecnie w Serbii najbardziej rozpoznawalnym przedstawicielem literatury polskiej, z którym serbski rynek czytelniczy zetknął się po roku 1989. Wprawdzie kojarzona jest z Milicą Markić, która w okresie od 2002–2017 roku przetłumaczyła siedem powieści⁴⁵ oraz wielokrotnie ogłaszała w czasopismach literackich pojedyncze opowiadania oraz eseje i jest zdecydowanie największą propagatorką dzieła i osoby Olgi Tokarczuk w Serbii, to jednak trzeba pamiętać, że pisarkę w świat serbskojęzyczny wprowadziła Biserka Rajčić (tłumaczeniem opowiadań *Obcy* i *Szafa*). Obie tłumaczki otwarcie rywalizują o palmę pierwszeństwa w dziedzinie tłumaczeń literatury polskiej. Biserka Rajčić jest najbardziej płodną tłumaczką literatury polskiej o bardzo zróżnicowanym

⁴⁵ Były to: *Podróż ludzi księgi*, *Dom dzienny dom nocny*, *Gra na wielu bębenkach*, *Bieguni*, *Prawiek i inne czasy*, *Prowadź swój pług przez kości umarłych*, *Księgi Jakubowe*.

pod względem formalnym zestawie tłumaczeń – poezja, beletrystyka, eseje, teksty teoretyczne, filozoficzne, naukowe, antologie. Tłumaczy zresztą nie tylko z języka polskiego, ale i innych języków słowiańskich, m.in. rosyjskiego, słowackiego, czeskiego, bułgarskiego i słoweńskiego. Jest ponadto redaktorką i autorką kilku opracowań, poświęconych polskiej literaturze i kulturze⁴⁶. Ma również na swoim koncie najwięcej nagród za osiągnięcia translatorskie otrzymanych w Serbii i w Polsce (w tym nagrody Transatlantyk, przyznanej jej przez Instytut Książki w 2009 roku).

Od roku 2002 rolę tłumaczki Tokarczuk przejęła inna doskonała tłumaczka literatury polskiej – Milica Markić, która – co warto podkreślić – nie ogranicza się do przekładów i udziału w prezentacjach książek organizowanych przez wydawców, ale sama też inicjuje różnorodne wydarzenia kulturalne mające na celu nie tylko promocję aktualnie ukazujących się tytułów, ale i samego autora oraz jego twórczości w ogóle⁴⁷. Podczas spotkań literackich, w odróżnieniu od B. Rajcić, M. Markić sama pozostaje jednak w cieniu, eksponując „swoich autorów” i pozwalając czytelnikowi skupić się na prezentowanym utworze i pisarzu, a nie osobie tłumacza. Warto się także przyjrzeć stylowi przekładów autorstwa M. Markić – jej stylistyka i forma jest bardzo rozpoznawalna. Jest to tłumaczka, która nie ucieka od zapomnianych figur stylistycznych i neologizmów, co nadaje jej dziełom szczególny charakter⁴⁸. Jakość przekładów Milicy Markić bardzo pozytywnie oceniają nie tylko serbscy krytycy literaccy. Na wysoki poziom artystyczny serbskiego tłumaczenia *Ksiąg Jakubowych* zwracał uwagę, przywołany już wcześniej, Miljenko Jergović. „Tłumaczka, renomowana serbska polonistka Milica Markić, przetłumaczyła – pisał – powieść po mistrzowsku: czyta się ją tak, jakby oryginalnie została napisana po serbsku, gdzie styl i język są niezwykle szczególne i osobliwe, a nie neutralne, nijakie, odwzorowane ze słowników, gramatyk i podręczników stylistycznych. [...] Cóż za doskonały dobór kolejności słów, coś za syntaksa, jaki wspaniały język”⁴⁹ (tłum. DL). W innym felietonie, poświęconym Oldze Tokarczuk i powieści *Bieguni*, Jergović także odniósł się krótko do tłumaczenia, pisząc o „kronkowym stylu Milicy Markić”⁵⁰.

⁴⁶ W tym nieco kontrowersyjnego zarysu polskiej cywilizacji (*Poljska civilizacija*, Geopoetika Beograd, 2003). Ta ambitna w zamierzeniach pozycja liczy 400 stron i – co ciekawe – opublikowana została bez choćby jednej recenzji wydawniczej.

⁴⁷ To z jej inicjatywy np. rozpoczął się „ruch Tokarczukowców” w belgradzkich liceach, zataczający coraz większe kręgi. Ona jest także inicjatorką wieczorów literackich, w które Olga Tokarczuk włącza się w postaci wideokonferencji.

⁴⁸ Bogactwo języka i niezwykła stylistyka tłumaczeń M. Markić jest szczególnie dobrze widoczna przy porównaniu np. jej przekładów *Sanatorium pod klepsydrą* B. Schulza czy *Transatlantyku* W. Gombrowicza, z wcześniejszymi przekładami na język serbski autorstwa innych tłumaczy.

⁴⁹ <https://www.jutarnji.hr/komentari/olga-tokarczuk-i-oni-koji-su-vjerovali-da-je-bog-slucajno-stvorio-svijet/6926649/> [dostęp: 18.09.2018].

⁵⁰ <https://www.jutarnji.hr/kultura/knjizevnost/olga-tokarczuk-poljakinja-koja-je-danas-veca-i-znacajnja-od-svake-nagrade-koju-jos-moze-dobiti/7395795/> [dostęp: 18.09.2018].

W Chorwacji przekładami utworów O. Tokarczuk zajmowało się aż ośmiu tłumaczy. Pero Mioč oraz Mladen Martić na rynek chorwackojęzyczny wprowadzili powieści: P. Mioč *Prawiek i inne czasy* oraz *Dom dzienny, dom nocny*, a Mladen Martić *Prowadź swój pług przez kości umarłych* oraz *Księgi Jakubowe*. Obaj są uznanymi i nagradzаныmi zarówno w Polsce, jak i Chorwacji tłumaczami⁵¹. Eseje i opowiadania tłumaczyły: Đurđica Čilić Škero, Ivana Vidović Bolt, Ivana Maslač, Domina Lujak, Agnieszka Cyganik i Krystyna Pieniążek-Marković. Pero Mioč, Mladen Martić, Đurđica Čilić Škero, Ivana Vidović Bolt, również zaliczani są do grona najlepszych tłumaczy i propagatorów polskiej literatury w Chorwacji.

Obecność w mediach i formy promocji

W Serbii główną animatorką promocji Olgi Tokarczuk jest – jak już wspomnieliśmy – Milica Markić. To ona jest motorem sprawczym wielu wieczorów literackich, podczas których prezentowane są tłumaczenia utworów, a także ich autorka. W spotkaniach takich uczestniczą nie tylko znani, ale i opiniotwórczy, serbscy krytycy literaccy (np. Zlata Kocić, Sonja Domazet, Petar Arbutina, Teofil Pančić). Milica Markić bardzo dba, aby Tokarczuk była regularnie obecna w mediach (niezależnie od tego czy akurat ukazało się nowe tłumaczenie jej utworu) – co jakiś czas w codziennej prasie pojawiają się mniejsze lub większe artykuły lub wzmianki poświęcone twórczości polskiej autorki, które potem M. Markić popularyzuje w mediach społecznościowych (np. facebook). Na swoim profilu tłumaczka udostępnia również artykuły innych autorów poświęcone Tokarczuk, np. felietony znanego chorwackiego pisarza i krytyka Miljenka Jergovicia, informacje o nagrodach i wyróżnieniach zdobytych przez Tokarczuk w kraju i zagranicą publikowane w prasie zagranicznej, reportaże ze spotkań pisarki z czytelnikami na świecie, informacje nt. ukazywania się kolejnych tłumaczeń utworów. Dzięki niezwykle aktywnej działalności serbskiej tłumaczki w V Liceum Ogólnokształcącym w Belgradzie zapoczątkowany został także „ruch Tokarczukowców” – jak sami siebie nazywają – któremu przewodzi nauczyciel języka serbskiego Rastko Jevtović. „Tokarczukowcy” organizują w belgradzkich liceach spotkania literackie promujące twórczość Olgi Tokarczuk i śledząc wpisy na profilu facebookowym Rastka Jevtovicia czy Milicy Markić można się zorientować, że wielu nauczycieli z innych liceów aktywnie uczestniczy w promowaniu tej pisarki w szkołach, w których pracują⁵². Aktywność „Tokarczukowców” sprawiła, że wniesiono nawet petycję do władz oświatowych

⁵¹ Pero Mioč został m.in. odznaczony Krzyżem Kawalerskim Orderu Zasługi RP (2003) i nagrodą ZAIKS (2006), a Mladen Martić jest laureatem dorocznej nagrody za tłumaczenie roku (otrzymał ją w 2009 roku) za przekład *Trans-Atlantyku* W. Gombrowicza.

⁵² <https://www.facebook.com/rastko.jevtovic.9> [dostęp: 18.09.2018] – wpis informujący o spotkaniach Tokarczukowców w XIII Belgradzkim LO (jedno z bardziej prestiżowych liceów w Belgradzie) oraz LO w Zemunie.

o wpisanie powieści *Prawiek i inne czasy* na listę nieobowiązkowych lektur liceum ogólnokształcącego. Z kolei dzięki inicjatywie Milicy Markić, zaledwie kilka dni po ogłoszeniu, że Tokarczuk jest laureatką tegorocznej Międzynarodowej Nagrody Bookera, w jednym z największych ośrodków kultury w Belgradzie⁵³ zorganizowano wieczór literacki poświęcony nagrodzonej powieści *Bieguni*, do którego Olga Tokarczuk włączyła się na żywo w formie wideokonferencji. Podobną formę (z włączeniem się pisarki na żywo) miało spotkanie z licealistami zorganizowane parę dni później w V LO w Belgradzie, które prowadził wcześniej wspomniany R. Jevtović. Skutkiem tak szeroko zakrojonej promocji, nieograniczającej się do sporadycznych wzmianek w prasie, popularność Olgi Tokarczuk w Serbii nie ogranicza się do garstki czytelników, ale sięga dużo szerszych kręgów – zarówno w Belgradzie – który jest nie tylko stolicą administracyjną państwa, ale i kulturalną, jak i w innych, nawet dużo mniejszych ośrodkach. Olga Tokarczuk ma tu swoich zwolenników zarówno wśród czytelników, jak i opiniotwórczych krytyków literackich i dziennikarzy, a informacje na temat jej twórczości obecne są w prasie – w wydaniach papierowych i elektronicznych, mediach społecznościowych, informują o licznych spotkaniach z czytelnikami – w domach kultury, szkołach, wydawnictwach, podczas targów książki i festiwalu literackich.

W Serbii Olga Tokarczuk zaistniała również w teatrze. Jedno z jej opowiadań doczekało się formy scenicznej. W teatrze działającym przy Ośrodku Kultury Vuk Karadžić w Belgradzie wystawiana była sztuka *Akwarium* w reż. Olgi Savin, wyreżyserowana na podstawie opowiadania *Próba generalna*. Spektakl pokazano kilkakrotnie.

W przypadku Chorwacji nie można już mówić o tak szeroko zakrojonej promocji twórczości Olgi Tokarczuk. Oczywiście po przyznaniu jej Międzynarodowej Nagrody Bookera pojawiło się sporo informacji na temat pisarki i powieści *Bieguni*, były to jednak przedruki z jednego źródła, tj. Agencji Prasowej Hina (odpowiedniczka PAP), i nie towarzyszyła im euforia podobna do tej, z jaką o nagrodzie informowały serbskie media. W Serbii o przyznaniu Tokarczuk Międzynarodowej Nagrody Bookera informowały wszystkie liczące się media. Prasa codzienna, np. Blic⁵⁴, Naslovinet⁵⁵, Glas javnosti⁵⁶, portal literacki singro.rs⁵⁷, program II

⁵³ Dom Kultury Miasteczko Studenckie: <https://www.blic.rs/kultura/vesti/predstavljanje-romana-dobitnice-bukerove-nagrade-olge-tokarcuk-u-dksg/w7yew5t> [dostęp: 18.09.2018].

⁵⁴ <https://www.blic.rs/olga-tokarcuk>; <https://www.blic.rs/kultura/vesti/predstavljanje-romana-dobitnice-bukerove-nagrade-olge-tokarcuk-u-dksg/w7yew5t>; <https://www.blic.rs/kultura/vesti/poljskoj-spisateljici-olgi-tokarcuk-nagrada-buker/hslb20x> [dostęp: 18.09.2018].

⁵⁵ <https://naslovi.net/2018-05-23/blic/poljskoj-spisateljici-olgi-tokarcuk-nagrada-buker/21715065> [dostęp: 18.09.2018].

⁵⁶ <http://www.glas-javnosti.rs/aktuelne-vesti/2013-10-23/kontroverzni-roman-olge-tokarcuk-naredne-godine-u-srbiji> [dostęp: 18.09.2018].

⁵⁷ <https://sinhro.rs/olga-tokarcuk-dobitnica-medunarodne-bukerove-nagrade/> [dostęp: 18.09.2018].

Serbskiego Radia i Telewizji (program kulturalno-literacki Čitač⁵⁸ oraz Klub 2⁵⁹), Dziennik kulturalny (emisja I programu Radia i Telewizji Serbii)⁶⁰. Poczytne tytuły – takie jak „Polityka” i „NIN” – opublikowały z tej okazji dłuższe teksty: w weekendowym dodatku kulturalnym dziennika „Polityka” ukazał się tekst Milicy Markić pt. *Pisarka na sto bębenków* (02.06.2018)⁶¹, a w tygodniku „NIN” długi artykuł Mici Vujičića pt. *Błądzenie światem własnego ciała* (ze skróconą wersją na stronie internetowej pisma⁶²). W Chorwacji natomiast o tym wydarzeniu donosiły jedynie Jutarnji list⁶³, portal Bibliotek Miasta Zagrzebia⁶⁴, portal internetowy tportal.hr⁶⁵, portal voxfeminae⁶⁶, alternatywna tv⁶⁷, Novi list⁶⁸ i inne.

Promocja pisarki w Chorwacji ogranicza się raczej do kolejnych tłumaczeń, jakie trafiają na półki księgarskie, oraz jej wizyt w tym kraju (dotychczas trzykrotnie), kiedy organizowane są spotkania autorskie. Tak było np. podczas ostatniego pobytu Tokarczuk w Zagrzebiu (wrzesień 2018), była gościem honorowym VI Festiwalu Literatury Światowej, organizowanego przez wydawnictwo Fraktura. Wówczas ukazały się m.in. dwa duże artykuły: w dzienniku „Jutarnji List” (*Olga Tokarczuk. Nie można patrzeć na Polskę nie widząc wpływu Żydów*⁶⁹) oraz na tportal.hr⁷⁰.

⁵⁸ <http://www.rts.rs/page/radio/sr/story/24/radio-beograd-2/3019096/-citac.html> [dostęp: 18.09.2018].

⁵⁹ <http://www.rts.rs/page/radio/sr/story/24/radio-beograd-2/3164023/klub-2.html> [dostęp: 18.09.2018].

⁶⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=HgTUBSTLr1U>; <http://www.rts.rs/page/tv/ci/story/17/rts-1/3153122/.html> [dostęp: 18.09.2018].

⁶¹ <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10156468075043756&set=a.666186-63755&type=3&theater> [dostęp: 18.09.2018].

⁶² <https://www.facebook.com/ninonline/posts/ekskluzivno-olga-tokarczuk-dobitnica-me%C4%91unarodnog/1843035935766745/> [dostęp: 18.09.2018]; <https://www.facebook.com/wanda.moguscij/posts/10156468079953756> [dostęp: 18.09.2018].

⁶³ <https://www.facebook.com/wanda.moguscij/posts/10156468079953756> [dostęp: 18.09.2018].

⁶⁴ <http://www.kgz.hr/hr/novosti/poljakinja-olga-tokarczuk-dobitnica-nagrade-man-booker-international/43915> [dostęp: 18.09.2018].

⁶⁵ <https://www.tportal.hr/kultura/clanak/poljakinja-olga-tokarczuk-dobitnica-nagrade-man-booker-international-20180523/print> [dostęp: 18.09.2018].

⁶⁶ <http://www.voxfeminae.net/vijestice-list/svijet/item/12596-poljakinja-olga-tokarczuk-dobila-bookera> [dostęp: 18.09.2018].

⁶⁷ <https://www.atvbl.com/nagrada-buker-poljskoj-spisateljici-olgi-tokarczuk-za-roman-beguni> [dostęp: 18.09.2018].

⁶⁸ <http://www.novolist.hr/Kultura/Knjizevnost/Dolaze-brojne-knjizevne-zvijezde> [dostęp: 18.09.2018].

⁶⁹ <https://www.jutarnji.hr/magazin/olga-tokarczuk-nemoguće-je-poljsku-gledati-bez-utjecaja-zidova/7781775/> [dostęp: 18.09.2018].

⁷⁰ <https://www.tportal.hr/kultura/clanak/festival-svjetske-knjizevnosti-zapoceo-gostovanjem-olge-tokarczuk-do-kraja-tjedna-niz-zanimljivih-gostovanja-foto-20180903> [dostęp: 18.09.2018].

Nie ma tu natomiast osoby lub instytucji, która zadbałaby o ciągłą promocję i jej różnorodne formy, tak jak ma to miejsce w Serbii. Orędownikiem twórczości Olgi Tokarczuk jest pisarz i krytyk Miljenko Jergović, który w stosunkowo krótkich odstępach czasu (od stycznia 2018 roku) opublikował trzy felietony poświęcone polskiej pisarce: z okazji przyznania jej Międzynarodowej Nagrody Bookera (*Booker dla Olgi Tokarczuk*⁷¹ i *Olga Tokarczuk Polka dziś większa i ważniejsza o każdej nagrody, którą dziś można dostać*⁷²) oraz po nt. *Ksiąg Jakubowych (Olga Tokarczuk i ci, którzy myśleli, że Bóg stworzył świat przez przypadek*⁷³). Jergović wcześniej także poświęcał jej swoje felietony – w 2012 roku pisał o *Biegunach (Olga Tokarczuk: Dom biegunów*⁷⁴), a w 2015 o *Księgach Jakubowych (Ludzie, nie bójcie się, wszyscy wy jesteście potomkami uchodźców*⁷⁵).

Proza Olgi Tokarczuk jest chętnie tłumaczona zarówno w Serbii, jak i w Chorwacji, i jest to najczęściej przekładana i wydana polska pisarka w tych krajach, pamiętać jednak należy, że odbywa się to przy wydatnym wsparciu finansowym z Polski. Chorwaccy tłumacze chętniej sięgają po krótsze formy literackie (esej, opowiadanie), podczas gdy w Serbii przeważa zainteresowanie powieścią, a eseje i opowiadania są zwykle zwiastunami większych wydań (np. zbiorów esejów). Media w Serbii są dużo bardziej zaangażowane w prezentację twórczości Olgi Tokarczuk, niż ma to miejsce w Chorwacji. Również formy promocji i aktywność w tym zakresie również mają dużo większe natężenie w Serbii niż w Chorwacji, co po części jest zasługą Milicy Markić.

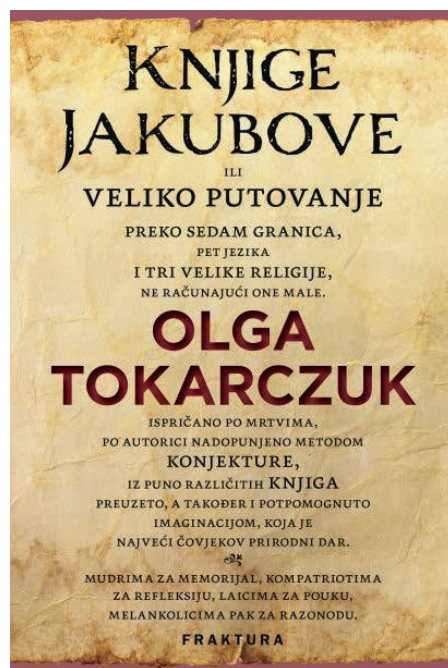
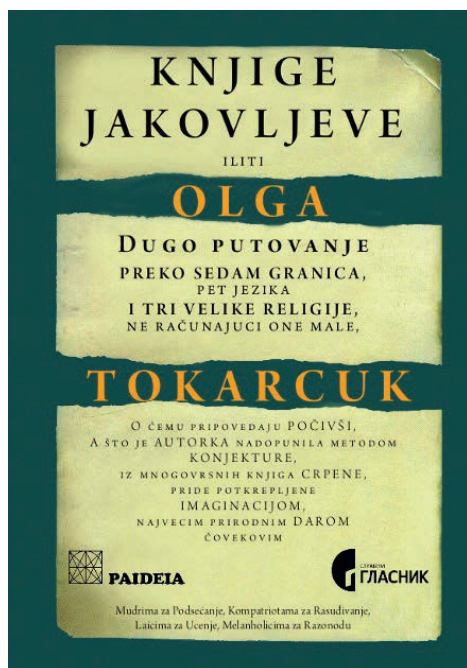
⁷¹ <https://www.jergovic.com/ajfelov-most/booker-za-olgu-tokarczuk/> [dostęp: 18.09.2018].

⁷² <https://www.jutarnji.hr/kultura/knjizevnost/olga-tokarczuk-poljakinja-koja-je-danas-veca-i-znacajnija-od-svake-nagrade-koju-jos-moze-dobiti/7395795/> [dostęp: 18.09.2018].

⁷³ <https://www.jutarnji.hr/komentari/olga-tokarczuk-i-oni-koji-su-vjerovali-da-je-bog-slucajno-stvorio-svijet/6926649/> [dostęp: 18.09.2018].

⁷⁴ <https://www.jergovic.com/subotnja-matineja/olga-tokarczuk-dom-beguna/> [dostęp: 18.09.2018].

⁷⁵ <http://www.autograf.hr/ljudi-ne-bojte-se-svi-ste-vi-unuci-izbjeglica/> [dostęp: 18.09.2018].

II. Okładka serbskiego i chorwackiego wydania *Ksiąg Jakubowych*

Bibliografia

- <http://www.novosti.rs/vesti/kultura.7.html:352279-Od-Nolita-ostalo-jedino-secanje>
<https://www.jergovic.com/subotnja-matineja/olga-tokarczuk-dom-beguna/>
<https://www.jutarnji.hr/komentari/olga-tokarczuk-i-oni-koji-su-vjerovali-da-je-bog-slucajno-stvorio-svijet/6926649/>
<https://www.jutarnji.hr/kultura/knjizevnost/olga-tokarczuk-poljakinja-koja-je-danas-veca-i-znacajnija-od-svake-nagrade-koju-jos-moze-dobiti/7395795/>
<https://www.facebook.com/rastko.jevtovic.9>
<https://www.blic.rs/kultura/vesti/predstavljanje-romana-dobitnice-bukerove-nagrade-olge-tokarcuk-u-dksg/w7yew5t>
<https://www.blic.rs/olga-tokarcuk>
<https://www.blic.rs/kultura/vesti/predstavljanje-romana-dobitnice-bukerove-nagrade-olge-tokarcuk-u-dksg/w7yew5t>
<https://www.blic.rs/kultura/vesti/poljskoj-spisateljici-olgi-tokarcuk-nagrada-buker/hslb20x>
<https://naslovi.net/208-05-23/blic/poljskoj-spisateljici-olgi-tokarcuk-nagrada-buker/275065>
<http://www.glas-javnosti.rs/aktuelne-vesti/203-0-23/kontroverzni-roman-olge-tokarcuk-naredne-godine-u-srbiji>
<https://sinhro.rs/olga-tokarcuk-dobitnica-medunarodne-bukerove-nagrade/>
<http://www.rts.rs/page/radio/sr/story/24/radio-beograd-2/309096/-citac.html>
<http://www.rts.rs/page/radio/sr/story/24/radio-beograd-2/364023/klub-2.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=HgTUBSTLrU>
<http://www.rts.rs/page/tv/ci/story/7/rts-/35322/.html>
<https://www.facebook.com/photo.php?fbid=056468075043756&set=a.6668663755&type=3&theater>
<https://www.facebook.com/ninonline/posts/ekskluzivno-olga-tokar%C4%8Duk-dobitnica-me%C4%9Aunarnog/843035935766745/>; <https://www.facebook.com/wanda.moguscij/posts/056468079953756>
<https://www.facebook.com/wanda.moguscij/posts/056468079953756>
<http://www.kgz.hr/hr/novosti/poljakinja-olga-tokarczuk-dobitnica-nagrada-man-booker-international/4395>
<https://www.tportal.hr/kultura/clanak/poljakinja-olga-tokarczuk-dobitnica-nagrada-man-booker-international-2080523/print>
<http://www.voxfeminae.net/vijestice-list/svijet/item/2596-poljakinja-olga-tokarczuk-dobila-bookera>
<https://www.atvbl.com/nagrada-buker-poljskoj-spisateljici-olgi-tokarczuk-za-roman-beguni>
<http://www.novolist.hr/Kultura/Knjizevnost/Dolaze-brojne-knjizevne-zvijezde>
<https://www.jutarnji.hr/magazin/olga-tokarczuk-nemoguće-je-poljsku-gledati-bez-utjecaja-zidova/778775/>
<https://www.tportal.hr/kultura/clanak/festival-svjetske-knjizevnosti-zapoceo-gostovanjem-olge-tokarczuk-do-kraja-tjedna-niz-zanimljivih-gostovanja-foto-2080903>
<https://www.jergovic.com/ajfelov-most/booker-za-olgu-tokarczuk/>
<https://www.jutarnji.hr/kultura/knjizevnost/olga-tokarczuk-poljakinja-koja-je-danas-veci-znacajnja-od-svake-nagrade-koju-jos-moze-dobiti/7395795/>
<https://www.jutarnji.hr/komentari/olga-tokarczuk-i-oni-koji-su-vjerovali-da-je-bog-slucajno-stvorio-svijet/6926649/>
<https://www.jergovic.com/subotnja-matineja/olga-tokarczuk-dom-beguna/>
<http://www.autograf.hr/ljudi-ne-bojte-se-svi-ste-vi-unuci-izbjeglica/>

Creative Output of Olga Tokarczuk on the Serbian and Croatian Book Market

Abstract

Olga Tokarczuk is currently the most known and most translated Polish writer in Serbia and Croatia. Despite the linguistic closeness of the two languages the book markets, including the foreign literature translations, are growing separately, although it cannot be said that without and mutual influence. The reception of the creative output of the author of "Flights" is facilitated by a hefty financial backing from Poland. Croatian translators are more eager to work on shorter literary forms (essays, short stories), while in Serbia the interest sways more to the side of novels, and essays and short stories are usually considered trailers for bigger publications (e.g. collections of essays). Media in Serbia is much more interested in presenting the creative output of Olga Tokarczuk than it is in Croatia. The forms of promotion and activity in this regard are also much more intense in Serbia than in Croatia, which is in part due to Milica Markić – a Serbian translator of Polish literature.

Keywords: Polish literature abroad, Olga Tokarczuk, book market

Dagmara Luković
Belgrade, Zagreb